

Nr 46.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 och 12 §§ lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester; given Stockholms slott den 15 januari 1954.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 och 12 §§ lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Enligt gällande semesterlag påverkas semesterns längd icke av att arbetstagaren varit frånvarande från arbetet på grund av olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom. Utan arbetstagarens medgivande får semestern ej heller förläggas till sådan frånvarotid. Annan sjukdomstid är ej semesterkvalificerande; och hinder föreligger ej för arbetsgivaren att ge arbetstagaren semester under dylik sjukdomstid.

I propositionen föreslås — i anslutning till samtidigt framlagt förslag till lag om yrkesskadeförsäkring — rätt för arbetstagare att såsom semesterkvalificerande tid räkna tid, då arbetstagaren på grund av sjukdom varit oförmögen till arbetet; dock skall sjukdomsdag, som infaller efter det att arbetstagaren till följd av sjukdom varit frånvarande från arbetet under sammanlagt 90 dagar av kvalifikationsåret, vara semesterkvalificerande endast om arbetsförmågan föranletts av yrkesskada.

Vidare föreslås förbud för arbetsgivaren att utan arbetstagarens samtycke förlägga semestern till tid då arbetstagaren på grund av sjukdom ej är i arbete.

De nya bestämmelserna avses skola träda i kraft den 1 januari 1955.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 7 och 12 §§ lagen den 29 juni 1945
(nr 420) om semester.

Härigenom förordnas, att 7 och 12 §§ lagen den 29 juni 1945 om semester¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

7 §.

Semester utgår — — — — — antal dagar.

Med dag, å vilken arbete utförts, jämställs dag, varunder arbetstagar-
ren under pågående anställning

a) åtnjutit semester;

b) varit oförmögen till arbetet på grund av *däri inträffat olycksfall eller sådan däri ådragen sjukdom, som avses i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar;*

c) i samband med havandeskap eller barnsbörd avhållit sig från arbetet, i den mån bortovaron icke överstigit tolv veckor; eller

d) fullgjort sådan i 27 § värnpliktslagen eller med stöd därav föreskriven militärövning om högst sextio dagar, som ej är beredskapsövning eller direkt ansluter sig till första tjänstgöring, dock att av tid för militärövning högst sextio dagar under varje kvalifikationsår må räknas arbetstagar- till godo.

Dag, under — — — — — sådan dag.

Med dag, å vilken arbete utförts, jämställs dag, varunder arbetstagar-
ren under pågående anställning

a) åtnjutit semester;

b) varit oförmögen till arbetet på grund av *sjukdom, dock att dag, som infaller efter det att arbetstagar-
ren till följd av sjukdom varit frånvarande från arbetet under sammanlagt nittio dagar av kvalifikations-
året, jämställs endast om arbets-
oförmågan föranletts av yrkes-
skada;*

c) i samband med havandeskap eller barnsbörd avhållit sig från arbetet, i den mån bortovaron icke överstigit tolv veckor; eller

d) fullgjort sådan i 27 § värnpliktslagen eller med stöd därav föreskriven militärövning om högst sextio dagar, som ej är beredskapsövning eller direkt ansluter sig till första tjänstgöring, dock att av tid för militärövning högst sextio dagar under varje kvalifikationsår må räknas arbetstagar- till godo.

¹ Senaste lydelse av 7 och 12 §§ se SFS 1951: 303.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

I fall som avses i andra stycket b) är arbetstagaren skyldig att, om arbetsgivaren så påfordrar, genom intyg av läkare eller allmän sjuk-kassa styrka att han på grund av sjukdom varit oförmögen till arbetet.

Om förlängd — — — — — särskild lag.

12 §.

Arbetsgivaren äger bestämma, när semester skall utgå; dock bör semestern, om arbetstagaren icke annat begär, såvitt möjligt förläggas till sommartid. Utan arbetstagarens medgivande må semestern icke förläggas till sådan tid för hans bortovaro från arbetet, som enligt 7 § andra stycket b) — d) och tredje stycket skall jämföras med tid å vilken arbete utförts.

Arbetsgivaren äger bestämma, när semester skall utgå; dock bör semestern, om arbetstagaren icke annat begär, såvitt möjligt förläggas till sommartid. Utan arbetstagarens medgivande må semestern icke förläggas till tid, då arbetstagaren på grund av sjukdom, som inträffat innan semestern börjat, är oförmögen till arbetet, eller till sådan tid för hans bortovaro från arbetet, som enligt 7 § andra stycket c) och d) skall jämföras med tid å vilken arbete utförts. Dylikt medgivande erfordras dock icke, därest arbete eljest uppenbarligen icke kunnat beredas arbetstagaren å tid som nu sagts.

Semestern skall — — — — — tolv dagar.

Semester för — — — — — svensk hamn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1955, från och med vilken dag semesterrätt enligt lagen kan förvärfvas.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 novem-
ber 1953.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om vissa *ändringar i semesterlagen* samt anför.

Inledning.

Enligt *lagen den 29 juni 1945 om semester* (nr 420; ändr. 336/1946 och 303/1951) påverkas semesterns längd icke av att arbetstagaren varit frånvarande från arbetet på grund av olycksfall i arbetet eller till följd av sådan sjukdom, som avses i 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Utan arbetstagarens medgivande får hans semester ej heller förläggas till frånvarotid av detta slag. Annorlunda förhåller det sig med sjukdomstid, när olycksfallet eller sjukdomen ej är att hänföra till arbetet. Annan sjukdomstid än sådan, under vilken arbetstagaren varit förhindrad att utföra sitt arbete till följd av yrkessjukdom eller olycksfall i arbetet, är således icke semesterkvalificerande. Hinder föreligger vidare icke för arbetsgivaren att ge arbetstagaren semester, då denne är sjuk men sjukdomen ej orsakats av olycksfall i arbetet eller utgöres av yrkessjukdom.

Frågan om större likställighet i förevarande hänseende mellan olycksfalls- och yrkessjukdom samt »vanlig» sjukdom har vid olika tillfällen varit föremål för uppmärksamhet och får ytterligare aktualitet sedan den vid 1953 års riksdag stadfästa allmänna sjukförsäkringen, samordnad med en ny obligatorisk yrkesskadeförsäkring, trätt i kraft den 1 januari 1955.

Uti en i september 1953 inom socialdepartementet upprättad promemoria har hithörande spørsmål närmare belysts och förslag framlagts dels om rätt för arbetstagare att i viss utsträckning räkna tid för sådan sjukdom, som icke är att hänföra till arbetet, som semesterkvalificerande tid och dels om förbud för arbetsgivare att förlägga arbetstagares semester till tid, då arbetstagaren till följd av sjukdom ej är i arbete.

Sedan denna promemoria remissbehandlats, anhåller jag att få upptaga ärendet till behandling.

Gällande bestämmelser.

Semesterlagen äger enligt 1 § tillämpning å arbetstagare i allmän eller enskild tjänst med undantag av sådana arbetstagare hos staten, för vilka gäller särskilda föreskrifter rörande semester. Arbetstagaren äger enligt 3 § på grund av det arbete, som han under ett kalenderår (kvalifikationsår) utfört för arbetsgivarens räkning, rätt att av denne erhålla semester. Denna skall utgå under nästföljande år, dock att parterna äger överenskomma om att semestern helt eller delvis må åtnjutas tidigare.

7 § har följande lydelse:

Semester utgår med en och en halv dag för varje kalendermånad av kvalifikationsåret, under vilken arbetstagaren för arbetsgivarens räkning utfört arbete å minst sextio dagar. Uppstår vid beräkningen av semesterns längd brutet dagantal, skall semestern utgå med närmast högre antal dagar.

Med dag, å vilken arbete utförts, jämställes dag, varunder arbetstagaren under pågående anställning

a) åtnjutit semester;

b) varit oförmögen till arbetet på grund av däri inträffat olycksfall eller sådan däri ådragen sjukdom, som avses i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar;

c) i samband med havandeskap eller barnsbörd avhållit sig från arbetet, i den mån bortovaro icke överstigit tolv veckor; eller

d) fullgjort sådan i 27 § värnpliktslagen eller med stöd därav föreskriven militärövning om högst sextio dagar, som ej är beredskapsövning eller direkt ansluter sig till första tjänstgöring, dock att av tid för militärövning högst sextio dagar under varje kvalifikationsår må räknas arbetstagaren till godo.

Dag, under vilken arbetstagaren varit frånvarande från arbetet av anledning, som i andra stycket b)—d) sägs, skall icke jämställas med dag å vilken arbete utförts, därest arbete eljest uppenbarligen icke kunnat beredas arbetstagaren å sådan dag.

Om förlängd semester för vissa arbetstagare med hälsofarligt arbete stadgas i särskild lag.

I 12 § första stycket stadgas, att arbetsgivaren äger bestämma, när semester skall utgå; dock utsägs att semestern såvitt möjligt bör förläggas till sommartid, om arbetstagaren icke begär annat. Utan arbetstagarens medgivande får semestern icke förläggas till sådan tid för hans bortovaro från arbetet, som enligt 7 § andra stycket b)—d) och tredje stycket skall jämställas med tid, å vilken arbete utförts.

Enligt 13 § skall arbetsgivaren senast 14 dagar före semesterns början på lämpligt sätt underrätta arbetstagaren om tiden för semestern. Detta gäller dock icke beträffande arbetstagare å fartyg.

Under semester skall enligt 3 § lön utgå.

Vissa arbetstagare, nämligen de som utför arbetet i sitt hem eller eljest under sådana förhållanden att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande — s. k. okontrollerade arbetstagare — är, enligt vad i 4 § stadgas, icke berättigade till semesterledighet utan endast till särskild semesterlön. Förutsättning för rätt till sådan lön är enligt 17 §, att vederbörandes arbetsinkomst under kalenderkvartalet uppgår till belopp, motsvarande minst 16 gånger den genomsnittliga dagsförtjänsten å orten för arbete av den art, varom är fråga, under en arbetstid av 8 timmar. Semesterlönens storlek utgör enligt 18 § sex procent av arbetsinkomsten.

De privilegieringsföreskrifter, som gäller för övriga arbetstagare, avser icke de okontrollerade arbetstagarna. Vid avgörande huruvida arbetstagarer uppnått en inkomst av sådan storlek att den berättigar till särskild semesterlön skall alltså hänsyn tagas endast till den faktiska arbetsinkomsten. Motsvarande gäller i fråga om beräkning av semesterlönens storlek.

Frågornas tidigare behandling.

Sjukdomstid som semesterkvalificerande tid.

1936 års semestersakkunniga anförde i sitt betänkande med förslag till lag om semester (SOU 1937:49) — vilket förslag låg till grund för vår första, år 1938 utfärdade semesterlag — bl. a. följande:

Även om en arbetstagare under viss månad ej utfört arbete under minst aderton¹ dagar, kunna omständigheterna vara sådana, att den å månaden belöpande semesterrätten skäligen ej bör gå förlorad. Bland de orsaker till bortovaro från arbete, som böra privilegieras på sådant sätt, att bortovaron jämställas med arbetad tid, då det gäller kvalificering för semester, är främst att märka åtnjutande av semester. Detta överensstämmer med hitills på alla områden tillämpad praxis. Vidare torde böra privilegieras bortovaro, som orsakats av olycksfall i arbetet, eller sådana yrkessjukdomar, som falla under lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Det kan nämligen icke anses vara skäligt, att en arbetstagare, som skadats i arbetet och till följd därav blir arbetsoförmögen, skulle gå förlustig någon del av sin semesterrätt. Det kan ej heller anses föreligga skäl att tidsbegränsa rätten till semester vid längre bortovaro från arbetet av nu nämnda orsaker. Så länge arbetsavtalet kan anses gälla, bör den skadade sålunda få beräkna semesterrätt. — — —

Beträffande vissa andra fall kan tvekan anses råda, om privilegiering av viss orsak till bortovaro från arbetet bör ske. Detta gäller främst sådan sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall i arbetet och som ej kan betecknas såsom yrkessjukdom. Härvidlag föreligga visserligen ömmande skäl och ofta nog är behovet av rekreation efter en genomgången sjukdom mycket stort. Det måste emellertid ihågkommas, att det här gäller en ekonomisk belastning för arbetsgivarna. De sakkunniga anse det icke gärna vara tänkbart, att man genom en lagbestämmelse skulle ålägga arbetsgivarna att låta arbetstagarna åtnjuta semester, belöpande på sjukdomstid, i vidare

¹ Antalet arbetsdagar per månad bestämdes sedermera av riksdagen till 16.

mån än arbetsgivarna kunna anses vara skyldiga att utgiva lön under sjukdomen. Uttryckliga regler härom finnas endast i sjömanslagen.

I propositionen nr 286 till 1938 års riksdag med förslag till lag om semester m. m. anförde *föredragande departementschefen*, att han gärna sett, att det varit möjligt att med någon tidsbegränsning privilegiera även annan sjukdomstid än den i sakkunnigförslaget omnämnda. I likhet med de sakkunniga befarade emellertid departementschefen, att en bestämmelse härom skulle medföra risk för uppsägning från arbetsgivarens sida.

1942 års semesterkommitté föreslog i sitt betänkande med förslag till ändrad semesterlagstiftning (SOU 1944: 59) inga andra ändringar i då gällande privilegieringsbestämmelser än att till privilegierad frånvaro skulle hänföras även tid, då arbetstagaren i samband med havandeskap eller barnsörd avhållit sig från arbetet i den mån bortovaron ej överstigit 12 veckor.

I propositionen nr 273 till 1945 års riksdag med förslag till lag om semester yttrade *föredragande statsrådet* bl. a.

Hur långt man bör utsträcka möjligheten för arbetstagare, som är förhindrad att utföra sitt arbete, att det oaktat kvalificera sig för semester, kan givetvis vara föremål för delade meningar, och vissa skäl kunna onekligen anföras för att, åtminstone i någon utsträckning, privilegiera även vanlig sjukdomstid. Å andra sidan måste emellertid uppfattningen av semestern såsom en genom arbete intjänad förmån beaktas. För arbetsgivaren innebär varje utsträckning av de privilegierade frånvaroorsakerna en motsvarande ekonomisk belastning. Även för arbetstagarparten kan en sådan utsträckning vara till nackdel, då den kan göra arbetsgivarna mera benägna att tillgripa ett avskedande än eljest. Vid övervägande av denna fråga har jag därför stannat för att icke nu föreslå någon lagändring i förevarande hänseende och att således icke medgiva något tillgodoräknande i semesterhänseende av vanlig sjukdomstid.

Vid 1948 års riksdag väcktes en *motion* (II: 113) i denna fråga, vari anfördes efter en erinran om innehållet i 7 § andra stycket b) semesterlagen:

Detta stadgande innebär att frånvaro från arbetet på grund av annan sjukdom än yrkessjukdom eller sjukdom i anledning av olycksfall i arbetet inte är privilegierad, vilket i sin tur betyder att semesterlön ej utgår i förstnämnda fall. Då ofta svårigheter uppstå för en arbetstagare, som skadats genom olycksfall i arbetet, att få detta erkänt som sådant hos försäkringsrådet, uppstå härigenom många orättvisor. Dels får en arbetstagare i ett dylikt fall ingen ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen och dels mister han även semesterlön för den tid han på grund av sjukdom varit borta från arbetet.

Härvid bör även framhållas att många arbeten äro av den art, att arbetstagarens hälsa successivt nedbrytes, med resultat att sjukdomar uppstå. Knappast något arbete är av den art, att det inte ger upphov till någon sjukdom. Dragiga och ohygieniska arbetslokaler äro en ofta förekommande sjukdomsorsak, men även vid arbete i modernt utrustade lokaler förslites arbetskraften i förtid genom den rationalisering som sker och den därav följande arbetshets, som är rådande på praktiskt taget alla arbetsplatser.

Därom vittna de tusentals arbetsoförmögna med i arbetet förstörda ryggar och leder. Skift- och övertidsarbete föranleder mag- och nervåkommor.

I många fall är en arbetstagare, som på grund av sjukdom varit tvingad till bortovaro från arbetet, i större behov av vila och rekreation, då semester-tiden kommer, än den som haft lyckan att ha varit frisk hela arbetsåret. Nu gällande lagstiftning ger inte denna möjlighet oavsett hur lång anställnings-tid en sådan arbetstagare, som här omnämnes, kan åberopa.

I sitt utlåtande nr 27 anförde *andra lagutskottet* — sedan utskottet tillstyrkt utredning av frågan om förbud för arbetsgivare att förlägga arbets-tagares semester till tid då denne vore sjuk — bl. a. följande:

Förslaget att vanlig sjukdomstid i semesterhänscende skall betraktas som arbetad tid är mera diskutabelt. Semesterlagen vilar på den grundtanken, att semesterrätten är en intjänad löneförmån. Detta har medfört, att semestern i princip gjorts beroende av den tid, under vilken arbetstagaren utfört arbete för arbetsgivarens räkning. Från denna princip har visserligen i 7 § andra stycket semesterlagen gjorts undantag, men det är själv-fallet, att avvikelser från lagens grundprincip måste ske med stor försiktighet. Enligt semesterlagens nuvarande lydelse är arbetstagares frånvaro från arbete på grund av olycksfall i arbetet eller på grund av yrkessjukdom i semesterhänscende jämställd med arbetad tid. Detta utgör givetvis i och för sig icke något skäl för att frånvaro på grund av annat olycksfall eller annan sjukdom i semesterhänscende skall privilegieras. Vissa skäl kunna emellertid anföras för att i någon utsträckning privilegiera även vanlig sjukdomstid. I samband med den av utskottet förordade utredningen av frågan om förbud för arbetsgivare att förlägga en arbetstagares semester till tid, då denne är sjuk, synes även frågan om privilegiering av frånvaro på grund av vanlig sjukdom böra övervägas. Därvid bör emellertid upp-märksammas, att varje utsträckning av de privilegierade frånvaroor-sakerna innebär en ekonomisk belastning för arbetsgivarna.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an-hålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning av frågan om att i semes-terhänscende i viss utsträckning med arbetad tid jämställa frånvaro från arbetet på grund av annat olycksfall än olycksfall i arbetet eller annan sjukdom än sådan i arbetet ådragen sjukdom, som avsåges i lagen om för-säkring för vissa yrkessjukdomar, samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Riksdagen biföll utskottets hemställan (skrivelse den 7 maj 1948, nr 193).

Ifrågavarande spörsmål togs sedan upp i *motioner till 1951 års riksdag* (I: 337 och II: 447) i anledning av propositionen nr 72 rörande treveckors-semester. Riksdagen fann ej skäl föreligga att vidtaga någon åtgärd i an-ledning av motionernas yrkanden i denna del. Andra lagutskottet hänvisade i sitt utlåtande nr 28 till ett av föredragande departementschefen gjort ut-talande, att han i sinom tid torde få återkomma till en del specialspörsmål inom semesterlagstiftningen.

Vid *1952 års riksdag* aktualiserades frågan genom en *motion* (II: 26) och en *interpellation*. Motionen föranledde ingen riksdagens åtgärd och i inter-

pellationssvaret (andra kammaren den 13 maj 1952) gav dåvarande chefen för socialdepartementet den meningen till känna, att någon särskild sakkunnigutredning i frågan ej vore påkallad och att spørsmålet i sinom tid skulle tagas upp.

I ett svar å en vid 1953 års riksdag framställd enkel fråga (första kammaren den 18 mars 1953) intog departementschefen samma ståndpunkt.

Semesterns förläggning till sjukdomstid.

1936 års semestersakkunniga upptog i sitt förutnämnda förslag till semesterlag (SOU 1937: 49) inga regler om förbud för arbetsgivare att förlägga en arbetstagares semester till tid, då arbetstagaren är sjuk.

I det inom socialdepartementet på grundval av sakkunnigbetänkandet upprättade förslaget till lag om semester upptogs emellertid ett stadgande av innehåll, att semestern icke utan arbetstagarens medgivande finge förläggas till tid, då han vore oförmögen till arbete på grund av olycksfall i arbetet eller sådan sjukdom, som avsåges i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Vid lagrådsremissen av detta lagförslag uttalade *föredragande departementschefen*, att det måste betecknas såsom uppenbart olämpligt för en arbetstagare, om semestern för honom förlades till sådan tid, då han av någon omständighet vore oförmögen att använda densamma till vila. Härom anförde departementschefen vidare bl. a.:

Det torde därför få anses vara skäligt, att arbetsgivarens rätt att förlägga semestern till dylik tid i någon mån beskäres. Lämpligast synes härvid vara att acceptera samma grunder som då det gäller att för beräkning av semesterrätt med arbetad tid jämställa viss annan tid. Härutöver synes förbud böra meddelas mot förläggandet av semester till tid, då arbetstagare i samband med havandeskap avhåller sig från förvärsarbete. Jag har däremot icke funnit mig kunna förorda förbud mot utgivande av semester under sådan sjukdomstid, som icke genom den nu nämnda bestämmelsen blivit undantagen. Anledningen härtill är, att jag ansett mig kunna utgå från att det vid sådana företag, där samtliga arbetstagare erhålla semester på en gång, ofta vore olämpligt för arbetsgivaren att bereda den, som varit sjuk vid tiden för utgivandet av semester till övriga arbetstagare, semester vid ett senare tillfälle. Jag befarar därför, att ett generellt förbud mot utgivande av semester under tid, då arbetstagaren är sjuk, kan göra arbetsgivaren benägen att hellre avskeda arbetstagaren än att uppskjuta semestern till en senare tidpunkt.

Två av *lagrådets ledamöter* hemställde, att ifrågavarande bestämmelse i departementsförslaget måtte utgå. Lagrådets övriga två ledamöter ifrågasatte däremot, huruvida icke bestämmelsen borde utsträckas att avse jämväl vanlig sjukdom, därvid hänsyn givetvis kunde tagas endast till sjukdom som föreläge, då semestertiden fastställdes. Mot vad departementschefen anført därom, att det ofta vid sådana företag, där samtliga arbetstagare erhöle semester på en gång, vore olämpligt för arbetsgivaren att

bereda den, som varit sjuk vid tiden för utgivandet av semester till övriga arbetstagare, semester vid ett senare tillfälle, samt att det därför kunde befaras att ett generellt förbud mot utgivande av semester under tid, då arbetstagaren vore sjuk, kunde göra arbetsgivaren benägen att hellre avskeda arbetstagaren än att uppskjuta semestern till en senare tidpunkt, erinrade sistnämnda två ledamöter av lagrådet, att från det ifrågasatta förbudet kunde göras undantag för det fall att arbetsgivaren, för att bereda arbetstagarna semester, för en tid helt eller delvis inställde en av honom bedriven rörelse och arbetstagaren normalt under sådan driftsinställelse skulle ha åtnjutit semester. Med detta borde likställas sådant fall då semestern skulle utgå enligt en på förhand uppgjord plan, vilket mången gång torde innebära att särskilda åtgärder vidtagits för arbetets upprätthållande under semesterperioden. Om arbetsgivaren för att bereda arbetstagarna semester valde utvägen att helt eller delvis inställa rörelsen eller om han kungjort en plan för semesterns förläggning torde hans intresse, i förra fallet att fullständigt få likvidera samtliga semesteranspråk, som härörde från den inställda rörelsen, och i senare fallet att semesterplanen följdes, böra gå före den enskilde arbetarens eventuellt motsatta intresse.

I propositionen nr 286 till 1938 års riksdag uttalade *föredragande departementschefen*, att han icke av vad lagrådets ledamöter anfört blivit övertygad om att den av honom förordade bestämmelsen borde jämkas.

1942 års *semesterkommitté* anförde härom i sitt förutnämnda betänkande (SOU 1944: 59) följande:

Visserligen är det ur semestersynpunkt olämpligt, att semestern förläggas till tid, då arbetstagaren till följd av sjukdom icke kan utnyttja semestern, men en dylik förläggning av semestern torde väl ej förekomma annat än då särskilda skäl föreligga, såsom då semestrarna vid företaget redan blivit bestämda. Erfarenheterna under den gångna tiden synas vara sådana, att — mot de skäl som föranlett att »vanlig» sjukdom icke betraktas som i förläggningshänseende privilegierad frånvaro — anledning saknas att upptaga detta spörsmål till omprövning.

I propositionen nr 273 till 1945 års riksdag yttrade *föredragande statsrådet* bl. a.:

Vad kommittén föreslagit i fråga om förbud att förlägga semestern till tid, då arbetstagare är frånvarande från arbetet av privilegierad orsak, har godtagits av samtliga hörda myndigheter och organisationer med undantag av landsorganisationen, som önskar förbudet mot semesterns förläggning till tid för yrkessjukdom utsträckt att avse även annan sjukdomstid. Denna fråga var föremål för överväganden vid lagens antagande; och statsmakterna funno därvid sådant förbud icke böra stadgas. Erfarenheterna under de år, som förflutit sedan semesterlagen trädde i kraft, synas icke giva anledning till att nu frångå detta ståndpunktstagande.

Vid 1948 års riksdag väcktes två *motioner* (I: 44 samt II: 69) i förevarande fråga. I motionerna, som voro likalydande, anfördes, sedan redogörelse lämnats för semesterlagens innehåll i förevarande hänseende:

Semesterlagens bestämmelser hindra således icke att semestern förläggas till tid, då arbetstagaren på grund av annan sjukdom eller olycksfall, ådraget utom arbetet, vistas på sjukhus eller vårdas av läkare i hemmet. Denna möjlighet har också i åtskilliga fall blivit av arbetsgivare utnyttjad så att arbetare, som av annan sjukdom än yrkessjukdom eller olycksfall utom arbetet tvingats intaga sjuksängen, fått sin sjukdomstid betraktad såsom semester. Någon egentlig semester med vila och rekreation, som semesterlagen avser skänka arbetstagaren, har icke erhållits under sjukdomstiden, utan den sjuke återvänder till arbetet i större behov av semester än tidigare. Han finner då semesterrätten av nämnd anledning förverkad.

Semesterlagen avser dock att skänka varje arbetstagare rätt till skälig semester med vila och rekreation. Det är en rätt, förvärvad genom arbete månad för månad. Det är under sådana förhållanden icke i överensstämmelse med semesterns uppgift att utnyttja den möjlighet, som lagen icke förhindrar, nämligen att förlägga arbetstagares semester till samma tid, denne på grund av sjukdom eller olycksfall tvingas intaga sjuksängen eller av samma anledning stanna i hemmet.

I utlåtande nr 27 i anledning av motionen anförde *andra lagutskottet*:

Enligt semesterlagen äger arbetsgivaren bestämma när semester skall utgå. Arbetsgivaren får dock icke förlägga arbetstagarens semester till tid, då arbetstagaren är oförmögen till arbete på grund av i arbetet inträffat olycksfall eller på grund av sådan i arbetet ådragen sjukdom, som avses i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Enligt utskottets mening tala starka skäl för att detta förbud utsträcker till att gälla även annat olycksfall och annan sjukdom. Semesterns huvudsyfte är ju att bereda arbetstagarna vila och rekreation. Det är icke tillfredsställande, att arbetsgivare kan förlägga en arbetstagares semester till tid, då arbetstagaren är sjuk, och därigenom hindra arbetstagaren från att få semester efter tillfrisknandet. En arbetstagare, som varit sjuk, har i allmänhet större behov av vila och rekreation än en som icke varit sjuk. Förbud för arbetsgivare att förlägga arbetstagares semester till tid, då arbetstagare är sjuk, torde i vissa fall kunna medföra olägenheter för arbetsgivaren. Detta gäller framför allt i företag, som redan tidigt på året fastställa semesterplan, och företag, som göra uppehåll i driften för semester. Olägenheterna av ett dylikt förbud torde dock även i sådana företag vara av relativt begränsad omfattning. Den här diskuterade frågan om begränsning av arbetsgivarens rätt att bestämma, när semester skall utgå, kräver emellertid närmare överväganden. Utskottet förordar, att en utredning av frågan kommer till stånd.

Med bifall till utskottets hemställan anhöll riksdagen i sin skrivelse nr 193 att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning av frågan om förbud för arbetsgivare att förlägga en arbetstagares semester till tid, då arbetstagaren är sjuk, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Frågan berördes ånyo vid 1951 års riksdag genom en *interpellation*, varvid dåvarande chefen för socialdepartementet i sitt svar i andra kammaren den 22 maj 1951 förklarade, att det ej i anledning av riksdagens nyssnämnda anhållan syntes påkallat att låta frågan bli föremål för en ny sakkunnigutredning. Ehuru problemet om hur semestern skulle ordnas under

sjukdomstid förefölle departementschefen vara ägnat att bäst lösas avtalsvägen, ansåg emellertid departementschefen, att problemet borde prövas i sammanhang med andra frågor som uppkommit rörande semesterlagen.

I svar å en *interpellation* vid 1952 års riksdag (andra kammaren den 13 maj 1952) gav chefen för socialdepartementet uttryck för en liknande uppfattning.

Norsk och dansk lagstiftning.

Enligt den i *Norge* gällande semesterlagen av den 14 november 1947 omfattar semestern 18 vardagar. Rätten till semesterledighet är i princip oavhängig av anställnings- och arbetstid under kvalifikationsåret (opptjeningsåret), medan däremot dessa båda faktorer är avgörande för rätten till semesterlön och storleken av denna lön. Som regel omfattar kvalifikationsåret tiden den 16 maj—den 15 maj påföljande år.

För arbetstagare med fast, för år, månad, vecka eller dag beräknad lön utgår full lön under semestern, om han haft lön under hela kvalifikationsåret. Har han uppburit lön endast under en del av kvalifikationsåret, beräknas lönen i förhållande till den tid han har haft lön under detta år. Vid beräkandet av semesterlönen göres icke avdrag då arbetstagaren varit frånvarande från arbetet på grund av a) semester, b) arbetsoförmåga på grund av olycksfall eller sjukdom upp till sammanlagt högst tre månader, c) havandeskap upp till 12 veckor eller d) obligatorisk militärtjänstgöring upp till tre månader. För att tid som nu nämnts skall tillgodoräknas arbetstagaren fordras emellertid, att han återinträtt i arbetet efter frånvaron. Arbetsgivaren äger kräva att frånvaro från arbetet på grund av sjukdom eller olycksfall styrkes genom intyg från sjukkassa eller läkare.

Semesterlönen för arbetstagare, som icke har fast lön, motsvarar 6,5 procent av den faktiska arbetsförtjänsten under kvalifikationsåret. Han får sålunda icke räkna ersättning för frånvarotid såsom fallet är med föregående kategori arbetstagare, men för stora grupper är i kollektivavtal bestämt, att semesterlönen skall beräknas med utgångspunkt från att timlön uppburits under frånvaro på grund av sjukdom. Dylig sjuktid har dock begränsats till tre månader.

Rörande semesterns förläggning gäller, att arbetsgivaren äger bestämma, när semestern skall utgå. Dock skall minst 12 dagar förläggas i ett sammanhang till tiden den 16 maj—den 30 september och resten i ett sammanhang före ferieårets utgång. För jordbruk och viss annan verksamhet gäller i detta hänseende något avvikande bestämmelser. Arbetsgivaren skall, därest icke särskilda skäl lägger hinder i vägen, underrätta arbetstagaren om tiden för semestern minst en månad i förväg. Blir arbetstagaren sjuk innan semestern börjar, kan han kräva att få semestern förlagd till senare tidpunkt under semesteråret. Rätten för arbetstagare att få semestern

framflyttad, om han före dess början styrker att han är sjuk eller eljest arbetsoförför, är endast såtillvida begränsad, att han icke äger kräva att utfå ny semester under den i lagen för huvuddelen av semestern fastställda semesterperioden. En under semestern inträffad sjukdom föranleder ej ändring av semesterens förläggning.

Enligt den i *Danmark* gällande semesterlagen av den 31 mars 1953 bestämmes semesterens längd med hänsyn till det arbete, som vederbörande utfört under tiden den 1 april—den 31 mars (ferieår). Semester utgår med en och en halv dag för varje månad, under vilken arbete utförts i ifrågavarande verksamhet. Därvid är utan betydelse, om vederbörande arbetat för en och samma arbetsgivare under året eller om han bytt arbetsgivare. Har arbetet varat kortare tid än en månad, beräknas semestern i förhållande till denna tid. Rätt till semester föreligger även för tid, varunder semester åtnjutits enligt semesterlagen, ävensom i viss utsträckning för tid då vederbörande varit frånvarande från arbetet på grund av yrkesskada eller annan sjukdom. Därvid gäller att frånvaro på grund av yrkesskada tillgodoräknas upp till sammanlagt tre månader, därest vederbörande vid skadans inträde arbetat hos arbetsgivaren under sex dagar i följd. Är det fråga om annan sjukdom tillgodoräknas frånvaro för sjukdom, som varat mer än tre dagar, dock att sammanlagt högst tre månader får tillgodoräknas under ett ferieår. En förutsättning är emellertid, att vederbörande före sjukdomsfallet arbetat minst ett år inom ifrågavarande verksamhet.

För arbetstagare, som ej uppbär vanlig lön under semestern, utgår semesterlön i regel med 6,5 procent av arbetsinkomsten under föregående ferieår. Därvid beräknas semesterlön även för sådan frånvaro från arbetet på grund av yrkesskada eller annan sjukdom som nyss sagts. Till grundval för semesterlönens beräkning lägges då inkomsten under sista månaden före sjukdomen eller yrkesskadan.

Enligt lagens huvudregel skall 12 dagar av semestern utgå i ett sammanhang under tiden mellan den 2 maj och 30 september och återstoden under övrig del av ferieåret, som regel i ett sammanhang. I övrigt äger arbetsgivaren bestämma tiden för semestern men skall underrätta arbetstagaren därom senast en månad före semesterens början, om ej särskilda omständigheter hindrar detta. Den danska semesterlagen innehåller ingen direkt bestämmelse om att semester ej får förläggas till tid, då arbetstagaren är sjuk. Arbetstagare, som till följd av sjukdom vilken inträffat före semesterens början ej kunnat utnyttja semestern, har dock i praxis tillerkänts rätt att få semestern uppskjuten till dess han tillfrisknat.

Den samordnade sjuk- och yrkesskadeförsäkringen.

Det beslut, som 1953 års riksdag under vårsessionen fattat i anledning av propositionen nr 178 med förslag till lag angående ändring i lagen om all-

män sjukförsäkring m. m., innebär bl. a., att från och med den 1 januari 1955 en samordning skall genomföras mellan den allmänna sjukförsäkringen och en reviderad olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkring, och genom beslutet har fastställts grunderna för denna samordning. Hur samordningen är avsedd att närmare genomföras framgår av det förslag till lag om yrkesskadeförsäkring m. m., som den 13 november 1953 på min hemställan remitterats till lagrådet.

Samordningen innebär att personer, som är både sjukförsäkrade och obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade, i händelse av yrkesskada skall äga uppbära ersättning från yrkesskadeförsäkringen först sedan en viss tid, den s. k. samordningstiden, gått till ända. Under denna tid, som alltså kommer att fungera som en slags karenstid för yrkesskadeförsäkringen, skall sjukhjälp utgå enligt sjukförsäkringslagens regler på samma sätt som vid sjukdom i allmänhet. Samordningstiden skall omfatta tiden t. o. m. nittionde dagen efter olycksfallsdagen, då yrkesskadan orsakats av olycksfall, och eljest efter den dag skadan yppades. Om en yrkesskada medför rätt till livränta, skall samordningstiden dock upphöra senast den dag livränterätten inträder.

Eftersom praktiskt taget hela befolkningen kommer att omfattas av den allmänna sjukförsäkringen, blir de samordningsregler, för vilka nu redogjorts, tillämpliga vid så gott som alla yrkesskador. Om yrkesskada emellertid drabbar någon, som inte är sjukförsäkrad, t. ex. en här i riket icke mantalsskriven utlänning, skall yrkesskadeförsäkringen visserligen gripa in redan från början, men även i detta fall skall en samordningstid löpa på samma sätt som eljest. Under denna tid skall den skadade erhålla samma förmåner från yrkesskadeförsäkringen, som han skulle ha åtnjutit från sjukförsäkringen, därest han omfattats av denna. Först därefter skall ersättning utgå med tillämpning av yrkesskadeförsäkringslagens regler.

Av det anförda framgår, att alla yrkesskadade under samordningstiden kommer att uppbära ersättning enligt sjukförsäkringslagens bestämmelser. Från denna regel har emellertid undantag ansetts böra göras i vissa specialfall, vilka dock har en mycket begränsad räckvidd. Sålunda skall, om skadan redan under samordningstiden medför behov av tandläkarvård eller konstgjorda lemmar o. d., kostnaderna härför ersättas enligt yrkesskadeförsäkringslagen i den mån ersättning inte utgår enligt sjukförsäkringslagen. Detsamma skall gälla i fråga om kostnader för särskild vård, som den skadade erhåller på försäkringsinrättningens begäran, ävensom för sjukvård utom riket.

Samordningen innebär, att praktiskt taget alla yrkesskador av kortare varaktighet än 90 dagar helt utmönstras från yrkesskadeförsäkringen och överföres till sjukförsäkringen för att av denna regleras på samma sätt som gäller för sjukdomar i allmänhet. En följd härav blir att i dessa fall som regel ej behöver prövas om skadan härrör från den skadades arbete.

Detta innebär en avsevärd förenkling, enär svårigheterna vid denna prövning framför allt föranletts av den stora mängden kortvariga skadefall, i vilka sambandet med arbetet ofta är ganska oklart. För att belysa vilken roll de smärre skadorna spelar inom försäkringen kan nämnas, att man räknat med att över 90 procent av alla yrkesskador, som orsakas av olycksfall och medför arbetsoförmåga i mer än två dagar, är avvecklade inom 90 dagar efter olycksfallsdagen.

Departementspromemorian.

I promemorian erinras inledningsvis om de tidigare gjorda övervägandena rörande ifrågavarande spörsmål varjämte framhålls att ikraftträdandet den 1 januari 1955 av den allmänna sjukförsäkringen och en därmed samordnad yrkesskadeförsäkring synes böra föranleda att frågan tages under omprövning.

Härefter anföres i promemorian följande:

För närvarande förhåller det sig så, att frågan huruvida sjukdomstid skall utgöra privilegierad frånvaro i semesterlagens mening är att bedöma enligt bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag och 1929 års yrkessjukdomsförsäkringslag. Är en skada eller en sjukdom ersättningsgill enligt någon av dessa lagar, följer därav, att den frånvaro från arbetet, som föranledes av skadan eller sjukdomen, också är privilegierad enligt semesterlagen. I semesterhänseende bygger man således på de avgöranden rörande skadans eller sjukdomens karaktär, som träffas av olycksfallsförsäkringen. Några utredningssvårigheter uppkomma därför ej för semesterlagens del.

Den samordning av den allmänna sjukförsäkringen och den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen, varom beslut fattats vid årets riksdag, innebär, att yrkesskador — d. v. s. olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar — och andra («vanliga») sjukdomar i fortsättningen komma att under en tid av 90 dagar, räknat vid olycksfall från olycksfallsdagen och eljest från dagen, då skadan yppades, försäkringsmässigt behandlas enligt i stort sett samma ordning, vanligen enligt sjukförsäkringens bestämmelser. Som regel kommer yrkesskadeförsäkringen att ingripa först efter denna tid och ej förrän i samband därmed kommer det att bli anledning att pröva, huruvida en sjukdom föranletts av yrkesskada eller ej.

Av vad nu anförts följer, att semesterlagen i det hänseende det nu gäller ej i samma utsträckning som hittills kan bygga på yrkesskadeförsäkringen. För det alldeles övervägande flertalet fall måste frågan om sambandet mellan sjukdom och arbete utredas och avgöras i semesterärendet. Att detta kan komma att medföra stora besvärligheter ligger i öppen dag. Dessa besvärligheter försvinna emellertid om alla sjukdomar såvitt det nu gäller i semesterlagen behandlas lika under den angivna samordningstiden.

I promemorian diskuteras härefter de skäl, som främst åberopats mot att räkna sjukdomstid som semesterkvalificerande tid, nämligen att detta skulle strida mot den princip, efter vilken semesterlagen utformats, samt medföra sådan ekonomisk belastning för arbetsgivarna att

dessa — inför risken att behöva utgiva semester (resp. betala semesterersättning) för tid då arbetstagaren till följd av sjukdom varit borta från arbetet — skulle bli benägna att avskeda arbetstagare, som insjuknat. Härvid framhålles att semesterlagen i princip är uppbyggd så, att semestern utgör en förmån som arbetstagaren successivt intjänar genom att utföra arbete för arbetsgivarens räkning. Från denna princip hade emellertid, delvis av rena billighetsskäl, stadgats vissa undantag. Som arbetad tid räknades sålunda som regel även tid, varunder arbetstagaren varit frånvarande från arbetet på grund av vissa orsaker (s. k. privilegierad frånvaro), nämligen semester, olycksfall i arbetet, yrkessjukdom, havandeskap och barns-börd samt militärtjänstgöring av viss beskaffenhet.

Vidare anföres:

Samma skälighetshänsyn, som ansetts tala för att arbetstagarna få i semesterhänseende tillgodoräkna sig den nu privilegierade frånvarotiden, kunna uppenbarligen återopas även när det gäller vanlig sjukdom av ej alltför långvarig beskaffenhet. Genom en begränsad privilegiering av de vanliga sjukdomarna förlora naturligen också de invändningar i betydelse, som taga sikte på den ekonomiska merbelastningen för arbetsgivarna och den därav föranledda risken för uppsägning av arbetstagare vid sjukdom. Det förefaller för övrigt icke sannolikt att en viss privilegiering av vanlig sjukdom kommer att bli så ekonomiskt kännbar för arbetsgivarna att skyldigheten för arbetsgivare att bereda arbetstagare någon eller några ytterligare semesterdagar kommer att medföra risk för uppsägning.

För en privilegiering i semesterhänseende av tid, då arbetstagaren till följd av vanlig sjukdom är oförmögen till arbetet, talar naturligen den rekreationstanke, som uppstår semesterlagstiftningen. Ofta är det väl så att den arbetstagare som drabbats av sjukdom har behov av längre semester än annan arbetstagare.

Även en annan synpunkt bör i detta sammanhang framhållas. I samband med att den legala semesterns längd år 1951 utsträcktes från två till tre veckor uttalades, att flertalet tjänstemän till följd av reglementen, avtal eller sedvänjor redan hade längre semester än två veckor om året, medan däremot den stora mängden övriga arbetstagare finge nöja sig med semester enligt lagens minimiregler. Det torde därför inte kunna förnekas, framhölls det vidare, att sociala rättviseskäl talade för att en större likställighet i semesterhänseende komme till stånd genom en förbättring av den kroppsarbetande befolkningens ställning härvidlag — en förbättring som icke syntes kunna förverkligas i önskvärd utsträckning annat än genom lagstiftning. Vad sålunda uttalats torde äga sin motsvarighet även i fråga om rätten att tillgodoräkna tid för frånvaro på grund av vanlig sjukdom såsom semesterkvalificerande tid.

Rörande omfattningen av en privilegiering av vanlig sjukdomstid framhålles:

Vad angår frågan i vilken utsträckning frånvaro på grund av sjukdom, som ej föranletts av yrkesskada, bör i semesterhänseende privilegieras tala såväl praktiska hänsyn som billighetsskäl för att anknyta till samordningstiden inom sjuk- och yrkesskadeförsäkringen och att således privilegiera en sjukdomstid av 90 dagar under varje kvalifikationsår.

En sådan privilegieringstid kan konstrueras på olika sätt. Tidsbegränsningen kan således anknytas till varje sjukdom eller sjukperiod för sig eller också genomföras så, att man privilegierar sammanlagt 90 sjukdomsdagar under ett kvalifikationsår. Skillnaden mellan de olika metoderna framträder, när arbetstagaren under kvalifikationsåret drabbas av flera sjukdoms- eller olycksfall. Mot metoden att räkna varje sjukdom för sig i privilegieringshänseende talar — förutom att den kan medföra en tyngre belastning för arbetsgivarna än en sammanläggningsregel — att den verkar ojämnt. En arbetstagare, som under året drabbas av två olika sjukdomar, som vardera varar tre månader, skulle således få hela tiden tillgodoräknad, medan en arbetstagare, som är sjuk sex månader i följd i en och samma sjukdom, ej skulle få tillgodoräkna mer än tre månader. Vidare skulle man vid semesterns beräkning kunna behöva taga ställning till den många gånger svårbedömda frågan huruvida en sjukdom utgör recidiv av en tidigare under kvalifikationsåret inträffad sjukdom eller är att betrakta såsom en medicinskt sett fristående sjukdom. Om man i stället anknyter tidsbegränsningen till varje sjukperiod, undgår man besväret att avgöra om olika sjukdomar ha medicinskt samband eller ej. Då skulle emellertid tillfälle erbjuda sig för långtidssjuka arbetstagare att genom tillfälliga korta arbetsperioder förlänga den semesterkvalificerande sjukdomstiden.

Det förefölle därför — framhålles det vidare i promemorian — som om den bästa lösningen av förevarande problem vore att, efter danskt och norskt mönster, i semesterhänseende privilegiera frånvarotid som hänförde sig till vanlig sjukdom upp till högst sammanlagt 90 dagar under varje kvalifikationsår. Den omständigheten, att privilegieringen utsträcktes att avse även vanlig sjukdom, syntes emellertid ej få föranleda att frånvaro på grund av sjukdom, som föranletts av yrkesskada, behandlades ofördelaktigare än för närvarande. Beträffande sådan frånvarotid borde alltså även i fortsättningen gälla att privilegieringen icke vore tidsbegränsad.

I anslutning härtill anfördes:

Vad senast anförts leder emellertid till att man i enstaka fall i ett semesterärende kan behöva draga gränsen mellan yrkesskada och annan sjukdom, d. v. s. avgöra om en skada föranletts av olycksfall i arbetet eller på väg till eller från arbetet eller om en sjukdom är att anse såsom yrkessjukdom i yrkesskadeförsäkringslagens mening. Så måste nämligen ske om en arbetstagare under kvalifikationsåret på grund av sjukdom redan varit frånvarande från arbetet 90 dagar och senare under året drabbas av en ny sjukdom, som ej utgör fortsättning av den tidigare sjukdomen utan är medicinskt sett fristående från denna. Från dessa undantagsfall torde man emellertid kunna bortse.

I promemorian anmärkes vidare följande rörande privilegieringen av vanlig sjukdomstid:

Enligt semesterlagen är varje anställning att betrakta såsom ett avslutat helt. Då en arbetstagare byter anställning, skola alla hans semesteranspråk mot den förre arbetsgivaren regleras; och förhållandena i den tidigare anställningen återverka ej på rätten till semester i den nya anställningen. I överensstämmelse med denna princip bör gälla, att man vid beräkningen

av semester för arbetstagare, som bytt anställning under kvalifikationsåret, ej skall taga hänsyn till om och i vad mån han i den tidigare anställningen fått tillgodoräkna sjukdomstid såsom arbetad tid.

För att underlätta kontrollen huruvida en frånvaro från arbetet föranletts av sjukdom eller ej bör det åligga arbetstagaren att, om arbetsgivaren så påfordrar, styrka att han varit sjuk. Detta bör ske genom intyg av läkare eller sjukkassa. I likhet med vad som nu gäller i fråga om olycksfall i arbetet bör vidare en arbetstagare, som drabbas av sjukdom med påföljd att han måste avhålla sig från arbete, ej få tillgodoräkna sig bortovaro tiden som arbetad tid i vidare mån än som följer av den tid anställningen skulle ha varit och arbetstagaren av den ifrågakomne arbetsgivaren skulle ha beretts arbete. För arbetstagare med intermittert arbete synes därför knappast finnas utrymme för denna privilegieringsgrund.

Slutligen bör erinras om att de nuvarande privilegieringsbestämmelserna ej avse alla arbetstagare, som omfattas av semesterlagen. Arbetstagare, som utför arbetet i sitt hem eller eljest under sådana förhållanden att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, ha nämligen i lagen icke tillförsäkrats någon rätt till semesterledighet utan endast en rätt till särskild semesterlön. Vid beräkningen av denna lön tages ej hänsyn till vad arbetstagaren skulle ha förtjänat om han varit i arbete under för övriga arbetstagare privilegierad frånvarotid. Någon ändring i semesterlagen i förevarande hänseende har ej ifrågasatts och synes ej heller påkallad.

Vad härefter angår spørgsmålet om semesterens förläggning till sjukdomstid framhålles i promemorian, att överensstämmelse nu rådde mellan den i semesterlagen privilegierade frånvarotiden och den tid, till vilken semestern icke utan arbetstagarens medgivande finge förläggas, samt att redan den omständigheten, att tid för frånvaro på grund av vanlig sjukdom privilegierades, syntes böra föranleda att semestern ej mot arbetstagarens vilja skulle få förläggas till sådan frånvarotid.

I fortsättningen anföres:

Härför tala emellertid också andra skäl. Från semesterlagens utgångspunkt måste det vara angeläget, att semestern om möjligt förlägges till sådan tid, att arbetstagaren verkligen kan utnyttja ledigheten för vila och rekreation. Vidare må erinras om att semestern enligt semesterlagens mening är att anse som en arbetstagarens tillkommande förmån, som intjänats genom arbete och som han äger komma i åtnjutande av så snart de i lagen angivna förutsättningarna äro för handen. Om semestern förlägges till tid, då arbetstagaren på grund av sjukdom icke kan utnyttja densamma, kommer värdet av denna förmån att berövas honom eller åtminstone väsentligt minskas. Arbetstagaren måste anses ha berättigade anspråk på att så ej sker utan tungt vägande skäl. Härtill kommer, att den uppdelning som göres i semesterlagen mellan arbetsoförmåga, som berättigar till uppskov med semestern, och annan arbetsoförmåga ofta nog kan lända till resultat, som med hänsyn till lagens syfte äro mindre tillfredsställande. Många yrkeskadorna torde nämligen icke nödga arbetstagaren att ligga till sängs eller ens hindra honom från att vistas utomhus, under det att motsatsen oftast torde gälla om andra sjukdomar, som tvinga vederbörande att avhålla sig från arbete. Det kan knappast anses vara rationellt att t. ex. en arbetstagare,

som före semestern drabbas av en svårartad infektionssjukdom med kraftnedbrytande verkningar, kan förvägras uppskov med semestern till tiden efter sjukdomens slut men att dylikt uppskov ej kan förvägras en arbetstagare, som under arbetet kanhända skadats i ett finger och på grund därav är oförmögen till sitt vanliga arbete men i övrigt fullt frisk.

Såsom redan framhållits råder nu överensstämmelse mellan den tid, till vilken semestern ej utan arbetstagarens medgivande får förläggas, och den frånvarotid, som skall jämföras med tid å vilken arbete utförts. Denna likformighet synes närmast betingad av lagtekniska skäl. Om emellertid, såsom ifrågasättes, tid för bortovaro från arbetet på grund av vanlig sjukdom upp till 90 dagar räknas såsom arbetad tid, synes det knappast finnas anledning att på motsvarande sätt begränsa privilegieringen av sjukdom i förläggningshänseende. Detta skulle ju innebära, att hinder komme att föreligga mot att utan arbetstagarens medgivande förlägga semestern till de första 90 sjukdomsdagarna men icke till senare sjukdomstid. En sådan skillnad i förevarande hänseende synes inte motiverad.

Mot införandet av ett generellt förbud mot att förlägga semestern till tid då arbetstagaren är sjuk har åberopats, att ett sådant förbud skulle kunna medföra olägenheter främst för företag, som redan tidigt på året fastställt en semesterplan eller som under en för företaget gemensam semesterperiod inställde driften, och därför göra arbetsgivarna benägna att hellre tillgripa uppsägning än att framflytta semestern.

Svårigheten att i ett eller annat hänseende behöva något jämka en fastställd semesterplan torde emellertid ej böra överskattas. Semesterplanerna omfatta väl i regel de sedvanliga semestermånaderna maj—september, och några praktiska eller organisatoriska olägenheter av större betydelse synas därför ej behöva föreligga då det gäller att under återstoden av året placera den uppskjutna semestern.

I promemorian framhålles ytterligare, att förbudet mot att utan arbetstagarens medgivande förlägga semestern till sjukdomstid icke borde avse sjukdomsfall, som inträffade först efter det semestern börjat löpa. Om en sjukdom gäve sig till känna först efter det arbetstagaren börjat sin semester, skulle arbetstagaren alltså ej äga åberopa sjukdomen för avbrytande av semestern och få denna förlagd till en senare tidpunkt. Vidare borde från förläggningsförbudet undantagas det fallet, att driften vid ett företag helt inställdes under viss tid för att de vid företaget anställda därunder skulle beredas semester; motsvarande borde i fråga om de berörda arbetstagarna gälla om ett företag inställde driften avdelningsvis.

Remissyttrandena.

Över promemorian har yttranden avgivits av socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, Svenska arbetsgivareföreningen, Handelns arbetsgivareorganisation, Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Socialstyrelsen biträder de i promemorian framlagda förslagen och anför bl. a.:

Vid övervägande av frågan i nuvarande sammanhang finner socialstyrelsen det till en början uppenbart, att avsevärda svårigheter att utreda huruvida yrkesskada eller annan skada föreligger skulle uppstå, om man skulle bibehålla den nuvarande bestämmelsen i 7 §, sedan den nya sjuk- och yrkesskadeförsäkringen med dess samordning av yrkesskador och andra skador trätt i kraft. Redan dessa svårigheter torde i och för sig nödvändiggöra den i promemorian föreslagna ändringen. Härtill kommer, att den invändning som tar sikte på uppsägningsrisken förlorar i betydelse, om den kvalificerande sjuktiden såsom enligt förslaget begränsas till 90 dagar och arbetsgivaren följaktligen blott riskerar att bereda arbetstagaren högst fem semesterdagar belöpande på vanlig sjukdomstid. Styrelsen anser även att de på rekreationstanken grundade billighetsskäl, som åberopats för förslaget och som utgjort det bärande motivet vid införandet av semesterlagstiftningen, även vid den nu föreslagna kompletteringen av lagstiftningen bör tillerkännas avsevärd betydelse. Det må i detta sammanhang framhållas att det är en fördel att den kvalificerande sjuktidens längd — 90 dagar — har kommit att nära överensstämma med längden av den kvalificerande havandeskapstidens (12 veckor). — — —

Samma skäl som anförts för att göra sjukdomstid under 90 dagar kvalificerande tala även för att utsträcka förlägningsförbudet i 12 § till tid, då arbetstagaren är sjuk utan samband med yrkesskada. Eljest kunde man bli nödsakad att utreda sjukdomens karaktär så snart fråga uppstår om förläggning av semester under sjukdomstid. Då enligt förslaget undantag göres för det fall att ett företag inställer driften — helt eller avdelningsvis — under semestern, elimineras vidare den största olägenheten med förlägningsförbudet.

Arbetsmarknadsstyrelsen (majoriteten) har ej heller funnit skäl till erinran mot förslagen. Visserligen föreläge — påpekar styrelsen — måhända viss risk för att arbetsgivarna skulle bli benägna att avskeda arbetstagare, som insjuknat. Den möjligheten kunde ej heller helt uteslutas, att arbetsgivarna i en del fall kunde komma att visa ökad tveksamhet inför rekrytering av arbetskraft tillhörande kategorier, hos vilka sjukdomsriskerna kunde befaras vara större än normalt. Gentemot detta måste emellertid vägas de fördelar ändringarna skulle medföra för det stora flertalet arbetstagare. Vid en sådan jämförelse syntes de åberopade olägenheterna icke vara av den betydelse, att de borde vara utslagsgivande vid ett ställningstagande i frågan. Erfarenheterna av den norska semesterlagstiftningen hade också givit vid handen, att de negativa följderna av en bestämmelse i semesterlagstiftningen liknande den, som föreslagits i departementspromemorian, varit av ytterligt begränsad räckvidd.

Tre reservanter i arbetsmarknadsstyrelsen (ledamöterna Brodén och Andersson samt ersättaren Larsson) avstyrker förslaget att räkna sjukdomstid som semesterkvalificerande tid.

Landsorganisationen ansluter sig till de synpunkter, som utvecklats i promemorian rörande de för privilegieringens utsträckande anförda skälen.

Att vid privilegieringen av vanlig sjukdom anknyta till samordningstiden inom sjukförsäkringen utgjorde enligt landsorganisationens mening en rationell lösning av frågan, och mot förslaget att arbetstagaren vid anfordran skulle styrka sin arbetsförmåga genom intyg av läkare eller sjukkasse vore intet att erinra. Angående semesterns förläggning till sjukdomstid delade landsorganisationen den i promemorian uttryckta meningen att skäl saknades att upprätthålla den nuvarande kongruensen med motsvarande kvalifikationsregel. Förbudet mot sådan förläggning borde således göras generellt utan annat undantag än för det fall då företagens drift helt inställdes under gemensamhetssemester. Att framflyttning av semestern icke kunde krävas, där sjukdomsfallet inträffade först efter semesterns påbörjande, funne sig landsorganisationen kunna acceptera.

Även *Tjänstemännens centralorganisation* tillstyrker att vanlig sjukdom göres semesterkvalificerande men vill i vissa avseenden gå längre än förslaget samt anför:

I promemorian föreslås, att den tid under vilken annan sjukdom än yrkesskada skall vara semesterkvalificerande begränsas till 90 dagar per kvalifikationsår. TCO kan inte finna att något vägande skäl anförts för denna tidsbegränsning. Den innebär, att man i vissa fall tvingas pröva huruvida sjukdom är föranledd av yrkesskada eller ej med hänsyn till semesterlagen men icke enligt lagen om allmän sjukförsäkring. Samordningstiden mellan annan sjukdom och yrkesskada är enligt sjukförsäkringslagen 90 dagar för varje sjukdomsperiod (utöver karenstiden på 3 dagar) som inträffar sedan 60 dagar förflutit efter föregående sjukdomsperiod. Begränsningen till 90 dagar per kvalifikationsår för vanlig sjukdom som semesterkvalificerande synes därför ur praktisk synpunkt olämplig. Den skulle t. ex. kunna innebära att man vid en andra sjukdomsperiod i efterhand finge pröva, huruvida den första sjukdomsperioden ägde samband med yrkesskada eller ej. TCO ifrågasätter därför, huruvida icke annan sjukdom än yrkesskada bör vara semesterkvalificerande under den samordningstid som råder mellan annan sjukdom och yrkesskada enligt lagen om allmän sjukförsäkring. Frågan äger betydelse endast för fall av flera enligt sjukförsäkringslagen fristående sjukdomsperioder och har därför en mycket liten ekonomisk räckvidd. Den olikhet i semesterförmåner som uppstår mellan dem som i en följd blir sjuka mer än 90 dagar och dem som blir sjuka i flera fristående perioder, synes sakna praktisk betydelse för fastställande av regel för tidsbegränsningen.

Att arbetstagarens medgivande skall krävas för förläggning av semestern till vanlig sjukdomstid tillstyrkes av TCO, som emellertid ifrågasätter, huruvida undantag från kravet på arbetstagarens medgivande borde uppställas för det fall, att driften inställdes för att bereda arbetstagarna semester.

Svenska arbetsgivareföreningen ställer sig avvisande mot de föreslagna ändringarna och framhåller att intet nytt framkommit, som borde föranleda ett frångående av statsmakternas tidigare inställning i frågan. Föreningen anför bl. a.:

Vad först angår förslaget om rätt för arbetstagare att räkna tid för vanlig sjukdom som semesterkvalificerande tid vill föreningen särskilt betona, att en grundläggande princip i semesterlagen är, att semester skall vara en genom arbete förvärvad förmån. Vidare önskar föreningen i denna del framhålla följande. I promemorian framföres en förmodan, att flertalet tjänstemän till följd av reglementen, avtal eller sedvänja i viss utsträckning äro tillförsäkrade rätt att tillgodoräkna tid för frånvaro på grund av vanlig sjukdom såsom semesterkvalificerande tid. Sociala rättviseskäl tala enligt promemorian för att en större likställighet i detta hänseende kommer till stånd genom en förbättring av övriga arbetstagares ställning härvidlag. Föreningen vill med anledning härav starkt betona, att den omständigheten att några grupper avtalsvägen uppnått viss förmån icke kan åberopas för beredande av samma förmån åt andra grupper lagstiftningsvägen. Vid träffande av avtal ha parterna att avvåga vilka förmåner, som skola utgå inom en viss ekonomisk ram, och en fördelning äger härvid rum mellan kontantlön och s. k. sociala förmåner. Det är sålunda sannolikt, att sådana förmåner återspeglas i lönesättningen. I detta sammanhang må även framhållas, dels att inom föreningens område tjänstemannaavtalen endast för ett fåtal branscher innehålla bestämmelser därom, att rätt föreligger att tillgodoräkna sjukdomstid såsom semesterkvalificerande tid, dels ock att härför kräves, att vederbörande vid tillfrisknandet återgår i tjänst hos samme arbetsgivare. Kravet om återgång i arbetet, vilket ej återfinnes i lagförslaget, är väsentligt ur arbetsgivar synpunkt, bl. a. därför att arbetsgivaren eljest onödigtvis kan komma att hållas i ovisshet om, huruvida den sjuke har för avsikt att återvända till arbetet. Ytterligare må framhållas, att sjukdomstid enligt tjänstemannaavtalen icke kvalificerar för rätt till semesterersättning utan endast till semester för den som kvarbliver i tjänst.

Det anföres i promemorian vidare, att samordningen av yrkesskadeförsäkringen och den allmänna sjukförsäkringen medför, att vid fall av yrkesskada med kortare varaktighetstid en prövning som regel icke behöver ske av orsakerna till sjukdomsfallet. Med anledning härav skulle svårighet uppstå att särskilja yrkesskadefallen, vilka redan enligt nu gällande lagstiftning medföra privilegiering i semesterhänseende. Föreningen kan icke dela denna uppfattning. Även efter ikraftträdandet av de nya lagarna om sjuk- och yrkesskadeförsäkring torde det bliva nödvändigt att skilja mellan yrkesskador och andra sjukdomar. För att hålla utvecklingen under kontroll blir det i framtiden lika väl som nu nödvändigt för företagen att föra statistik över yrkesskadorna. I flertalet fall torde skadans karaktär vara uppenbar, och i övriga fall måste, bl. a. av anförtd skäl, en utredning företagas. Detta torde vara nödvändigt även av den anledningen, att man icke i förväg kan bedöma, huruvida viss sjukdom kommer att sträcka sig utöver 90 dagar och sålunda aktualisera ersättning enligt yrkesskadeförsäkringslagen. I det framlagda förslaget har jämväl förutsatts, att den, som önskar åberopa frånvaro på grund av yrkesskada eller vanlig sjukdom för åtnjutande av semester, på begäran skall vara skyldig förete läkarintyg utvisande anledningen till frånvaron. Sådant läkarintyg torde kunna innehålla uppgift, huruvida sjukdomen är föranledd av yrkesskada eller icke. Med hänsyn till vad sålunda anförts synes samordningen av sjuk- och yrkesskadeförsäkringen icke kunna tagas till intäkt för genomförande av den nu föreslagna lagstiftningen på semesterrättens område.

Vad så angår förslaget om förbud mot semesters förläggning till tid för vanlig sjukdom vill föreningen åberopa att arbetsgivarna mycket sällan

torde begagna sig av möjligheten att förlägga semester till sjukdomstid. Skulle så i något fall ske, är detta säkerligen betingat av sådana omständigheter, att det framstår såsom skäligt, att den enskildes intresse får vika för ett betydelsefullt produktionsintresse. Det kan icke vara rimligt att på grund av enstaka undantagsfall genomföra en lagstiftning, som omöjliggör en skälig avvägning av den enskildes intresse mot produktionsintresset, en avvägning som måste tillåtas i åtskilliga andra fall.

Även *Handelns arbetsgivarorganisation* avstyrker förslaget samt anför i huvudsak följande:

Handelns avtal innehålla redan i viss utsträckning bestämmelser angående sjukdoms semesterkvalificerande karaktär. Däremot återfinnes icke något hinder för semesterns förläggning till frånvarotid på grund av sjukdom. Organisationen vill framhålla, att en lagändring ifråga om sjukdom som semesterkvalificerande å organisationens område delvis måste ses som en ekonomisk avvägningsfråga. I hittillsvarande kollektivavtal ha givetvis ekonomiska och sociala förmåner vägt mot varandra på ett sådant sätt, att de kunnat försvaras i olika riktningar. En lagändring härvidlag skulle i viss utsträckning utifrån förrycka avvägningen de olika grupperna emellan; den skulle icke skapa rättvisa utan tvärtom rubba denna.

Här bör också konstateras att mellan sjukdoms infallande under kvalifikationsåret och tidpunkten för semesterns utgående normalt ligger $\frac{1}{2}$ till $1\frac{1}{2}$ år. Det synes oss därför icke riktigt att tala om att särskilt stort behov av semester föreligger i detta fall.

Inom organisationen har emellertid i ett vidare perspektiv övervägts, om det är nödvändigt att av tekniska skäl överhuvudtaget vidtaga någon ändring av semesterlagen i förevarande hänseende. Vi kunna väl finna, att vissa skäl tala för ändring, men kunna icke se, att någon nödvändighet föreligger, enär erforderligt läkarintyg om arbetsoförmåga självfallet måste gå in på skälen till denna. Överhuvudtaget erbjuder den nya sjukförsäkringslagen många frågetecken i olika hänseenden, bl. a. ifråga om utvecklingen av sjukfrekvensen och eventuella missbruk av lagen. Risken för missbruk torde icke oväsentligt ökas, om nu även sjukdom — måhända av synnerligen obestämd karaktär — skall giva vederbörande förmåner i semesterhänseende. Det synes oss därför lämpligt, att man åtminstone avvaktar erfarenheterna från sjukförsäkringslagen, innan nu föreslagna ändringar vidtagas i semesterlagen. I varje fall kan man icke underlåta att påpeka, att sjukfrånvarotid icke bör berättiga till semesterersättning. Under nuvarande arbetskraftsläge, vilket måste beräknas i huvudsak bli bestående under lång tid framöver, är det ofta svårt att anskaffa vikarier under sjukdom. Om en person insjuknat och är medveten om att han icke kommer att återinträda i arbetet efter sjukdomsfallet, har han ett direkt intresse av att bibehålla anställningen i stället för att, som naturligt vore, uppsäga densamma. Företaget måste däremot ha intresse av att kunna anskaffa en efterträdare. Skulle lagutkastet genomföras i detta hänseende, skulle ett osunt förhållande provoceras, varför det i varje fall klart bör utsägas, att sjukdom icke berättigar till semesterersättning.

Vi vilja framhålla, att i regel arbetsgivaren icke förlägger semester under sjukdomstid, men att mycket starka principiella betänkligheter måste resas emot det förslag, som promemorian innesluter. Det bör beaktas, att lagen icke skiljer på olika slag av sjukdom. Vi äro givetvis medvetna om, att

sjukdom kan innefatta vad som helst emellan ett mindre rekreationsbehov, som i och för sig kan motivera ledighet, och de allvarligaste sjukdomar. I förstnämnda fall måste man konstatera, att vad som verkligen behövs är rekreation och sådan torde bäst erhållas genom semester. En lagstiftning som den föreslagna skulle därför lätt innebära en direkt uppmuntran till missbruk. Här kan det vara fråga om fall, då vederbörande anser sig vilja ha semestern förlagd till annan tid och genom att hos läkare få intygat, att behov av rekreation och arbetsfrihet föreligger, få dels rekreationsbehovet tillgodosett, dels också semestern förlagd till en annan tidpunkt.

Inom de flesta företag uppgöras i god tid semesterplaner, varigenom personalen — ofta efter överenskommelse inom densamma — genom alternerande semestrar är frånvarande i sådan takt, att verksamheten på lämpligaste sätt och med ett förnuftigt begagnande av tillgängliga vikarier kan hållas i gång. Alla företagare och anställda ha stor erfarenhet av de svårigheter, som ligga i att rubba uppgjorda semesterplaner, ej minst med hänsyn till kvarvarande personal. Det synes oss i varje fall icke riktigt, att sjukdom, som infaller sedan varsel om semester lämnats, skall rubba uppgjorda semesterplaner. Åtminstone måste man kräva att sjukdomen i ett fall som det nämnda pågår viss tidsperiod, minst hela den föreskrivna semestertiden, och att sänkläge föreskrivits i läkarintyg.

Departementschefen.

Semesterlagstiftningen uppbäres av den grundtanken, att det är ett samhällligt intresse att de anställda årligen får viss tids ledighet av ej alltför kort varaktighet, under vilken de utan minskning i sina inkomster skall kunna söka sig den rekreation som de behöver.

Enligt den nuvarande semesterlagen är det av arbetstagaren utförda arbetet och ej anställningen som sådan avgörande för vederbörandes rätt till semester. Semester utgår enligt lagens huvudregel med $1\frac{1}{2}$ dag för varje kalendermånad under kvalifikationsåret — i regel närmast föregående kalenderår — under vilken arbetstagaren utfört arbete för arbetsgivarens räkning å minst 16 dagar. Skyldigheten för arbetsgivare att be-
reda semesterledighet åt arbetstagare avser endast semester, som en hos arbetsgivaren alltjämt anställd arbetstagare intjänat under fortlöpande anställning hos arbetsgivaren. Slutar en arbetstagare sin anställning utan att ha utfått den av honom intjänade semestern, förvandlas denna till en kontant semesterersättning.

Från principen, att semestern är en förmån som successivt intjänas genom utfört arbete, har vissa avsteg gjorts i lagen. Bortsett från det undantag som ligger däri, att det för uppkomsten av semesterrätt räcker med 16 dagars arbete i månaden, räknas nämligen som arbetad dag även dag, då arbetstagaren varit frånvarande från arbetet på grund av någon av följande orsaker, nämligen semester, olycksfall i arbetet, yrkessjukdom, havandeskap och barnsbörd samt militärtjänstgöring av viss beskaffenhet. När fråga ej är om semester får frånvarotid av dylik art — s. k. privile-

gierad frånvaro — dock ej räknas som arbetad tid, för den händelse det är uppenbart, att arbetstagaren, även om han kunnat ställa sin arbetskraft till förfogande, ej skulle ha kunnat beredas arbete hos arbetsgivaren. Vidare är bortovaron från arbetet i samband med havandeskap och barns-börd inte privilegierad för längre tid än 12 veckor; och i fråga om militär-tjänstgöringen gäller att högst 60 dagar under varje kvalifikationsår räknas arbetstagaren till godo.

Förbud råder för arbetsgivaren att utan arbetstagarens medgivande förlägga dennes semester till tid då arbetstagaren är borta från arbetet av nyss nämnd privilegierad orsak. Kongruens råder således mellan den tid, till vilken semestern icke utan arbetstagarens medgivande får förläggas, och den frånvarotid, som skall jämnställas med arbetad tid.

Såsom framgår av vad jag tidigare anfört har ända sedan den första semesterlagen kom till år 1938 diskuterats frågan om likställighet i förevarande hänseende mellan sådan frånvaro från arbetet, som har sin grund i olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom, och frånvaro, som orsakats av annan skada eller sjukdom. I en inom socialdepartementet upprättad promemoria har närmare redogjorts för vad som hittills förekommit i saken, varjämte spørsmålet ytterligare belysts med utgångspunkt från den reform i fråga om sjuk- och yrkesskadeförsäkringen, som nu står inför sitt genomförande. Promemorian utmynnar i ett förslag att frånvaro från arbetet, som har sin grund i annan sjukdom än sådan som uppkommit till följd av olycksfall i arbetet eller utgöres av yrkessjukdom, skall i semesterhänseende räknas som arbetad tid upp till högst sammanlagt 90 dagar under varje kvalifikationsår. Beträffande frånvarotid på grund av yrkesskada, d. v. s. olycksfall i arbetet och yrkessjukdom, skall däremot enligt förslaget privilegieringen i likhet med vad nu gäller icke vara tidsbegränsad. Vidare föreslås, att förbudet för arbetsgivare att utan arbetstagarens medgivande förlägga semestern till privilegierad frånvarotid principiellt sett utsträcker att gälla all sjukdomstid, under förutsättning att sjukdomen givit sig tillkänna före semesterns början.

Ifrågavarande förslag har tillstyrkts av socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen (majoriteten), Landsorganisationen och Tjänstemännens centralorganisation. Sistnämnda organisation ifrågasätter dock, huruvida man ej borde gå något längre vid privilegieringen av vanlig sjukdomstid än som föreslagits i promemorian.

Svenska arbetsgivareföreningen och Handelsn arbetsgivareorganisation — som också beretts tillfälle att yttra sig över promemorian — har däremot avstyrkt förslagen. Några reservanter i arbetsmarknadsstyrelsen företräder en liknande uppfattning.

Den diskussion, som nu förekommit kring ifrågavarande spørsmål, har i väsentliga delar följt samma linjer som tidigare. För en utvidgning av den enligt semesterlagen privilegierade frånvaron har sålunda åberopats lagens

syfte att tillförsäkra arbetstagarna behöflig rekreation. Härvid har framhållits, att rekreatjonsbehovet ofta vore särskilt stort för arbetstagare, som drabbats av sjukdom, och att det därför icke vore med lagens egen utgångspunkt förenligt att minska semesterledigheten för dylik arbetstagare. Det har även anförts, att arbetstagare, som finge semestern förlagd till tid då han vore sjuk, ej kunde utnyttja semestern för sitt ändamål och därigenom, helt eller delvis, bleve berövad en förmån, som han intjänat genom sitt arbete för arbetsgivarens räkning. Den nuvarande skillnaden mellan privilegierad och icke privilegierad sjukdomstid har vidare ansetts verka ojämnt och leda till ett med hänsyn till semesterlagstiftningens syfte mindre tillfredsställande resultat, i det att olycksfall i arbetet och andra yrkesskador mången gång icke torde nödga till sängläge och vistelse inomhus i samma utsträckning som andra sjukdomar, vilka tvingade vederbörande att avhålla sig från arbetet; och likväl gällde att arbetstagaren i förra fallet vore i semesterhänseende bättre ställd än i det senare.

Såsom ytterligare skäl för en ändring av lagstiftningen på detta område har anförts, dels att samma billighetsskäl, som motiverat införandet i semesterlagen av de redan nu i lagen stadgade fallen av privilegierad frånvaro, kunde åberopas när det gällde att — åtminstone i viss utsträckning — privilegiera vanlig sjukdomstid och dels att man genom en dylik åtgärd åstadkomme en ur sociala synpunkter önskvärd likställighet mellan de grupper arbetstagare — främst tjänstemän — som genom avtal eller eljest finge i semesterhänseende tillgodoräkna sig frånvaro från arbetet på grund av vanlig sjukdom, och övriga arbetstagare.

Mot en privilegiering av frånvaro från arbetet, orsakad av vanlig sjukdom, har främst anförts, att en sådan åtgärd skulle strida mot semesterlagens princip — att semestern är en genom arbete för arbetsgivarens räkning successivt intjänad förmån — samt medföra sådan ekonomisk belastning för arbetsgivarna att risken att behöva utge semester för tid, då arbetstagare till följd av sjukdom vore borta från arbetet, kunde göra arbetsgivarna benägna att ej anställa arbetstagare med mindre god hälsa och att avskeda arbetstagare som insjuknat. Det har härjämte ifrågasatts, huruvida icke en lagändring i det hänseende varom nu vore fråga skulle förrycka den ekonomiska avvägningen mellan de i fråga om sociala förmåner bättre ställda grupperna och andra kategorier.

De skäl, som sålunda åberopats mot en utvidgning av den enligt semesterlagen privilegierade frånvaron till att omfatta även tid för frånvaro på grund av vanlig sjukdom, förlorar emellertid i bärkraft om privilegieringen begränsas, varjämte tillkommit ytterligare ett skäl, som enligt min mening gör att — även om statsmakterna hittills ställt sig avvaktande i detta hänseende — skälen för en sådan utvidgning i allt fall numera måste anses väga betydligt tyngre än skälen däremot. Jag syftar härvid på den samordning mellan den allmänna sjukförsäkringen och en reviderad yrkeskadeförsäkring, varom statsmakterna redan fattat principbeslut.

För semesterlagens vidkommande uppkommer f. n. inga svårigheter när det gäller att avgöra huruvida en olyckshändelse är att rubricera såsom olycksfall i arbetet eller om en sjukdom är yrkessjukdom, i det att de avgöranden härom, som träffas inom olycksfallsförsäkringen, blir gällande även i semesterhänseende. Samordningen av sjukförsäkringen och olycksfallsförsäkringen innebär emellertid, att yrkesskador och vanliga sjukdomar under en tid av 90 dagar efter dagen för olycksfallet eller, vid annan yrkesskada än olycksfallsskada, dagen då skadan yppades, försäkringsmässigt skall behandlas efter i stort sett samma regler, nämligen efter sjukförsäkringens bestämmelser. Med hänsyn härtill och då man räknar med att över 90 procent av antalet yrkesskador blir avvecklade före samordningstidens utgång saknas i fortsättningen i de allra flesta fallen anledning att i försäkringshänseende utreda, huruvida arbetsoförmåga föranletts av yrkesskada eller ej. Ett bibehållande av den nuvarande uppdelningen i semesterlagen mellan olycksfallsskador och yrkessjukdomar å ena sidan samt övriga sjukdomar å andra sidan skulle emellertid betyda att sådan utredning måste göras i semesterärendet med därav följande besvärligheter.

Vad Svenska arbetsgivareföreningen anfört därom att företag i samband med förd statistik över uppkomna olycksfall eller genom läkarintyg kunde få klarlagt huruvida det vore fråga om yrkesskada eller annan sjukdom synes mig icke rubba riktigheten av vad jag nu anfört.

I departementspromemorian har föreslagits, att sjukdomstid skall få räknas såsom semesterkvalificerande tid upp till sammanlagt högst 90 dagar under varje kvalifikationsår. Tjänstemännens centralorganisation har emellertid uttalat sig för att privilegieringen i stället borde anknytas till samordningstiden för varje sjukdom. Mot en sådan metod kan emellertid anföras, att samordningstiden ej alltid föreslagits skola utgöra 90 dagar utan kan upphöra dessförinnan, nämligen den tidigare dag yrkesskadan medför rätt till livränta. Någon anledning att låta privilegieringstiden variera på motsvarande sätt föreligger ej. Därest man då i stället skulle fixera den längsta privilegieringstiden till 90 dagar för varje sjukdom, uppkommer den svårigheten, att man vid semesterns beräkning ibland tvingades pröva den många gånger svåra frågan om en sjukdom utgjorde ett recidiv av en tidigare under kvalifikationsåret inträffad sjukdom eller ej. Vidare skulle en sådan regel verka ojämnt, när exempelvis två arbetstagare, som båda varit sjuka mer än tre månader under kvalifikationsåret, skulle få tillgodoräkna olika lång kvalifikationstid, därest den ene haft två skilda sjukdomar och den andre en och samma sjukdom. Att anknyta tidsbegränsningen till varje sjukperiod skulle å andra sidan bereda långtidssjuka möjlighet att genom tillfälliga korta arbetsperioder bereda sig längre semesterkvalificerande sjukdomstid än som vore avsett.

Med hänsyn till det anförda finner jag mig böra förorda det i promemorian framlagda förslaget att begränsa privilegieringen av vanlig sjuk-

domstid till sammanlagt högst 90 dagar under kvalifikationsåret. Såsom framgår av promemorian har en motsvarande metod kommit till användning i Danmark och Norge.

Den privilegierade sjukdomstiden bör i likhet med annan privilegierad frånvarotid vara kvalificerande såväl i fråga om rätten till semesterledighet som när det gäller semesterersättning. Att i detta speciella hänseende särbehandla frågan om semesterledighetens förvandling till kontantersättning synes ej böra komma i fråga.

Vad angår de arbetstagare, som enligt semesterlagen icke tillförsäkrats någon rätt till semesterledighet utan endast rätt till särskild semesterlön — det gäller arbetstagare som utför arbetet i sitt hem eller eljest under sådana förhållanden att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande — gäller f. n. att vid beräkningen av denna lön hänsyn ej tages till vad arbetstagaren skulle förtjänat under för övriga arbetstagare privilegierad frånvarotid. I förevarande hänseende har någon ändring i detta sammanhang ej ifrågasatts.

Enligt nu gällande privilegieringsbestämmelser uppställs ej något krav på att arbetstagaren, för att få tillgodoräkna frånvarotiden som semesterkvalificerande tid, skall efter bortovaron återinträda i arbetet. Den nu av mig förordade utvidgningen av privilegieringsgrunderna synes ej böra föranleda någon ändring härvidlag. Givetvis bör emellertid arbetstagare ej få tillgodoräkna sjukdomstiden i vidare mån än som följer av den tid anställningen varat.

Med hänsyn till att i semesterhänseende varje anställning är att betrakta som ett avslutat helt och att förhållandena i en tidigare anställning icke påverkar rätten till semester i en senare anställning, bör vid beräkningen av semester för en arbetstagare, som bytt anställning under året, hänsyn ej tagas till om och i vad mån han i den förra anställningen fått tillgodoräkna sjukdomstid som semesterkvalificerande tid.

För underlättande av kontrollen över att arbetstagaren verkligen varit sjuk under uppgiven tid bör det åligga arbetstagaren att, om arbetsgivaren så påfordrar, styrka sjukdomen genom intyg av läkare eller sjukkasse.

I fråga om semesterns förläggning till tid, då arbetstagaren på grund av sjukdom är oförmögen till arbetet torde anledning ej föreligga att stadga en motsvarande begränsning till högst 90 dagar per kvalifikationsår, som föreslagits beträffande semesterkvalificerande bortovaro på grund av vanlig sjukdom. En sådan begränsning skulle ju innebära, att en arbetsgivare ej kunde påtvinga en arbetstagare semester under de 90 första sjukdagarna men väl under påföljande sjukdomstid, en skillnad som ej vore motiverad.

Från det generella förbudet mot att utan arbetstagarens medgivande förlägga semestern till tid, då arbetstagaren är frånvarande från arbetet på grund av sjukdom, bör, såsom föreslagits i promemorian, undantag göras för sådana fall, då företaget inställer driften under semestern.

I anslutning till vad sålunda anförts har inom socialdepartementet utarbetats ett förslag till lag angående ändrad lydelse av 7 och 12 §§ lagen om semester.

Beträffande innehållet i detta förslag torde här endast behöva framhållas följande.

Begreppet yrkesskada i 7 § andra stycket b) har närmare definierats i 6 § i förslaget till lag om yrkesskadeförsäkring. Under sistnämnda paragraf har upptagits följande:

Med yrkesskada förstås

- a) skada till följd av olycksfall i arbetet;
- b) skada, som eljest orsakats av arbetet och framkallats genom inverkan av ämne eller strålande energi; samt
- c) i den mån Konungen så föreskriver skada, som annorledes än genom olycksfall orsakats av arbetet och framkallats genom inverkan av ensidiga, ovanliga eller ovanligt ansträngande rörelser, fortgående, upprepat eller ovanligt tryck, skakningar eller vibrationer från maskiner eller verktyg eller av buller eller smitta.

Med skada avses kroppsskada ävensom skada å konstgjord lem eller därmed jämförlig anordning, som är i bruk för sitt ändamål.

Solsting, värmeslag, förfrysning, inflammation i arbetsvalk ävensom skada genom mekanisk inverkan under högst några få dagar anses städse hava uppkommit genom olycksfall.

Till olycksfall i arbetet hänföres jämväl olycksfall vid färd till eller från arbetsstället, såframt färden föranledes av och står i nära samband med arbetsanställningen.

Skada, som orsakats av krigsåtgärd under krig vari riket befinner sig, anses ej såsom yrkesskada.

I fråga om det närmare innehållet i denna paragraf torde jag få hänvisa till vad jag anförte vid lagrådsremissen av förslaget rörande yrkesskadeförsäkringen.

Det i 12 § upptagna förbudet mot att utan arbetstagarens medgivande förlägga semestern till sjukdomstid avser ej sjukdomsfall, som inträffar först efter det semestern börjat löpa. Om en sjukdom ger sig tillkänna först efter det arbetstagaren börjat sin semester, bör arbetstagaren alltså icke äga åberopa sjukdomen för avbrytande av semestern och få denna förlagd till en senare tidpunkt. Genom att i paragrafen angives att arbetstagarens medgivande till semesterns förläggning till här avsedd frånvarotid ej erfordras, därest arbete eljest uppenbarligen icke skulle kunnat beredas arbetstagaren å tid, varom här är fråga — motsvarande gäller enligt den nuvarande lagen — kommer att från förläggningsförbudet undantagas bl. a. det förut berörda fallet att driften vid ett företag helt inställes under viss tid för att därunder bereda de vid företaget anställda semester. Motsvarande bör i fråga om de berörda arbetstagarna gälla om ett företag etappvis inställer driften å särskilda avdelningar.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ifrågasvarande inom socialdepartementet upprättade förslag till *lag angående ändrad lydelse av 7 och 12 §§ lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester* av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Lars-Åke Åström.

¹ Denna bilaga, som frånsett en redaktionell jämkning är likalydande med det vid propositionen fogade förslaget, har här utelämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 11 januari 1954.

Närvarande:

justitieråden NISSEN,
HELLQUIST,
KARLGREN,
regeringsrådet ECKERBERG.

Enligt lagrådet den 29 december 1953 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 27 november 1953, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 7 och 12 §§ lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet, hovrättsrådet G. Y. Samuelsson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 januari
1954.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, lagrådets den 11 januari 1954 avgivna utlåtande över det den 27 november 1953 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 7 och 12 §§ lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester*.

Med förmälan att lagrådet lämnat förslaget utan erinran hemställer fördraganden, att förslaget, efter en redaktionell jämkning, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alf Björnelid.